

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра психології та соціальної роботи

Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих вчених

**«ОСОБИСТІСТЬ І СУСПІЛЬСТВО:
ПСИХОСОЦІАЛЬНІ ВИМІРИ
КОВІТАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ»**

30 квітня 2025 року
м. Тернопіль

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Тернопільська богословська академія імені патріарха Йосифа Сліпого
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України
Громадська організація «Інтелектуальний штаб громадянського суспільства»

ОСОБИСТІСТЬ І СУСПІЛЬСТВО: ПСИХОСОЦІАЛЬНІ ВИМІРИ КОВІТАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

**Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

30 квітня 2025 року

Україна
Тернопіль – 2025

Особистість і суспільство: психосоціальні виміри ковітальної взаємодії :
О 75 матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції,
(м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 30 квітня
2025 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2025. 421 с.

Збірник укладено на основі матеріалів доповідей учасників ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Особистість і суспільство: психосоціальні виміри ковітальної взаємодії». До збірника увійшли статті й тези доповідей з актуальних питань соціономічного спрямування, котрі критеріально диференційовано на чотири тематичних напрями: 1) життєві обставини як детермінанта поведінки і розвитку особистості; 2) стратегії і тактики відповідального вибору соціально-рольової позиції особистості; 3) психосоціальні інваріанти поведінки особистості в різних життєвих обставинах; 4) центри самоусвідомлення громадянського суспільства та особистості в сучасних українських реаліях; 5) соціально-психологічні ознаки та умови виявлення внутрішніх ворогів українства.

Збірник стане у нагоді науковим, науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, докторантам, аспірантам, студентам, психологам, педагогам, соціальним працівникам, правозахисникам, працівникам органів державної влади та місцевого самоврядування, іншим особам, яких цікавлять актуальні проблеми соціально-гуманітарної сфери й ефективні способи їх вирішення.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції. Організаційний комітет не завжди поділяє думки учасників конференції.

Усі права захищені. За будь-якого використання матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

Юрій Бойко

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності

С4 Психологія,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Наталія Світлична

кандидатка психологічних наук, доцентка,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩА ЯКІСТЬ ПСИХОЛОГА В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

У контексті сучасних глобалізаційних процесів та динамічних змін соціального середовища професія психолога набуває особливої актуальності, що, в свою чергу, зумовлює підвищення вимог до професійної компетентності та особистісних якостей фахівців. Для ефективного здійснення професійної діяльності психолог має володіти низкою ключових якостей, серед яких особливу роль відіграють стресостійкість, комунікативність, толерантність, емпатійність, рефлексивність, відповідальність, сумлінність, працездатність та інтелектуальна гнучкість [1].

В умовах зростаючої культурної та релігійної різноманітності, притаманної сучасному суспільству, а також трансформаційних змін у світоглядних парадигмах, толерантність набуває особливого значення в професійній діяльності психолога. У зв'язку з цим доцільно зосередити увагу на сутності поняття толерантності, її значенні для психологічної практики та можливостях розвитку цієї якості у процесі здобуття вищої освіти.

Завдяки активній діяльності ЮНЕСКО поняття «толерантність» отримало міжнародне визнання та почало розглядатися як фундаментальна цінність, що відображає єдність людства та взаємозалежність кожної особистості. Толерантність передбачає повагу до прав інших, включаючи право бути іншим, та утримання від дій, що можуть завдати шкоди. Таким чином, вона виражає готовність приймати іншого в його унікальності та здійснювати взаємодію на основі принципів взаємоповаги та згоди.

На сьогодні існує ряд суперечностей: з одного боку, існує необхідність підвищення рівня толерантності, з іншого — її фактичний стан не відповідає соціальним запитам. Незважаючи на визнання державою важливості формування толерантного світогляду, практична реалізація цієї мети в освітньому процесі є фрагментарною. При цьому існує значний потенціал для

розвитку толерантності у студентів-психологів, однак відсутні спеціалізовані програми, орієнтовані на формування цієї якості.

Науковий дискурс демонструє відсутність єдиного загальноприйнятого визначення поняття «толерантність», оскільки воно охоплює широкий спектр смислових інтерпретацій [2]. Серед найбільш значущих методологічних орієнтирів у контексті підготовки психологів можна виокремити диверсифікаційний, екзистенційно-гуманістичний та діалогічний підходи. Спільним знаменником цих підходів є ідея внутрішньої трансформації особистості, що передбачає вихід за межі формального дотримання толерантності у міжособистісних стосунках.

Толерантність розглядається як інтегративна особистісна якість, що проявляється у здатності приймати іншого в його своєрідності, визнавати унікальність, поважати переконання, світоглядні позиції, стиль життя, способи самовираження незалежно від соціальних, культурних, етнічних, релігійних, гендерних, вікових або інших відмінностей [3].

На основі узагальнення теоретичних і методологічних підходів толерантність психолога можна визначити як стійку систему гуманістично орієнтованих ціннісних установок, що ґрунтуються на позитивному сприйнятті як власного «Я», так і оточуючих. Така система передбачає наявність мотиваційної готовності до реалізації толерантної поведінки в професійній сфері, здатність до розуміння та прийняття особистісних особливостей інших людей, знання механізмів соціальної перцепції, уміння коригувати неадекватні установки та ефективно будувати міжособистісні взаємодії.

Ключовими компонентами толерантності як професійної риси психолога постають: а) навички емоційної саморегуляції та аналізу емоційних станів; б) володіння ефективними комунікативними технологіями; в) прагнення до особистісного зростання, саморозвитку та професійного вдосконалення.

У процесі професійної підготовки майбутніх психологів питання розвитку толерантності слід розглядати у двох взаємопов'язаних вимірах. По-перше, як професійно значущу якість, що забезпечує глибше розуміння індивідуальних відмінностей і сприяє ефективній комунікації. По-друге, як важливу складову соціальної функції психолога — бути провідником ідей толерантності в суспільстві, сприяти зменшенню проявів нетерпимості серед різних соціальних груп.

Отже, толерантність є ключовою професійною якістю психолога, що забезпечує ефективну взаємодію в умовах соціальної різноманітності. Її розвиток у процесі професійної підготовки є необхідним компонентом формування фахової компетентності. Визначено, що ефективне формування толерантності можливе за умови поєднання теоретичних знань, практичного

досвіду та особистісної рефлексії. Толерантність має формуватися як система ціннісних установок, що сприяє особистісному зростанню психолога та його здатності до конструктивної взаємодії з іншими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисенко Л. Л., Корват Л. В. Розвиток професійно важливих якостей особистості як умова професійного становлення майбутніх психологів. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Психологія». 2022. Вип. 6(11). С. 376–389.

2. Михальчук Н., Онуфрієва Л. Комунікативна толерантність як психологічний феномен. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*. 2023. Вип. 62. С. 126–147. DOI: 10.32626/2227-6246.2023-62.126-147.

3. Попов О. А. Толерантність у сучасному суспільстві: виклики та педагогічні підходи. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Вип. 6 (1). Том 2. С. 32–39.

UDC 159.923.5:316.752

Andrii Lazaruk

*PhD student of the third level of higher education (PhD) in C4 Psychology,
West Ukrainian National University
Supervisor – Doctor of Psychology, Professor A. V. Furman,
West Ukrainian National University*

IMPROVING THE EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PSYCHOLOGISTS IN THE LIGHT OF THE THEORY OF POST NON-CLASSICAL RATIONALITY

In the current conditions of social formation, the problem of improving the educational and professional training of future psychologists is becoming more and more relevant. At the same time, the model of professional training of future specialists both within the classical paradigm, with its objectivism, cultural tradition of order, balance, stability and determinism, and within the existing nonclassical paradigm, which is based on the mediation of the educational and cognitive process by technological innovations, does not meet the challenges of the modern world. The variability, complexity, multifactoriality of the social environment, the impossibility of describing it within the framework of linear classical and non-classical concepts, contribute to the emergence of a post-nonclassical concept of higher education, which organises the process of training future specialists on the basis of nonlinearity and synergy.